

Halk Kütüphanelerinde Kariyer

Career in Public Libraries

Şenol Karadeniz*

*"Şans yalnızca hazır olan zihinlere güler"
Lois Pasteur*

Öz

Kültür ve Turizm Bakanlığı gerek merkez teşkilatındaki birimler gerekse taşra teşkilatındaki birimler aracılığıyla, ilk defa devlet memuriyetine girecek Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarına çeşitli kariyer olanakları sunmaktadır. Halk, çocuk, edebiyat müze kütüphanelerinde, Milli Kütüphane Başkanlığı'nda ve yazma eser kütüphanelerinde Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları istihdam edilmektedir. Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığı ile Yazma Eser Uzman Yardımcılığı kadroları için diğer ilgili bölümlerle beraber Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümüne de kontenjan ayrılmaktadır. 2013 yılında sözleşmeli arşiv uzmanı olarak çalışmak üzere, diğer ilgili bölümlerle beraber Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları da istihdam edilmeye başlanmıştır. Ayrıca ilan edilen memur kadrolarına kütüphaneciler de başvurabilmekte, daha sonra görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavında başarılı olmaları halinde kütüphaneci kadrolarına atama yapılmaktadır. Yurt çapına yayılmış birer kamu kurumu olan halk kütüphaneleri, kütüphanecilere mesleğin diğer çalışma alanlarından farklı olanaklar sunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Kariyer; halk kütüphanesi; Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Abstract

The Ministry of Culture and Tourism offers a variety of career possibilities to graduates of the Department of Information and Document Management who are being appointed to government jobs for the first time, opportunities available through units' central organization as well as in regional organizations. Graduates of the Department of Information and Document Management are employed in public libraries, children's libraries, literature museum libraries, manuscript libraries, and in the National Library of Turkey. The quota for Culture and Tourism Expert Assistant and Manuscripts Expert Assistant are allocated to the Department of Information and Document Management together with other relevant departments. For the position of contracted archive specialist, graduates of the Department of Information and Document Management have begun employment in 2013. In addition to this, librarians may apply for declared civil service positions, and if they are successful in the exam, they can be appointed to positions. As nation-wide public institutions, public libraries provide librarians with career opportunities different from other areas of the librarianship.

Keywords: Career; public library; Ministry of Culture and Tourism.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bir kamu kurumu olması nedeniyle, ilkin kamu kesimindeki istihdam biçimlerini ele almanın, ilk defa devlet memuriyetine girecek Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarının kariyer olanaklarının anlaşılır kılınması açısından önemlidir. Bu kapsamda kamu kesimindeki istihdam şekilleri 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 4. Maddesi'ne göre şu şekildedir:

* Kültür ve Turizm uzmanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. e-posta: senoldkz@gmail.com

- a. Memur: Asli ve sürekli kamu hizmetini ifa eden personel sınıfıdır.
- b. Sözleşmeli Personel: Sözleşme süresince hizmet verir.
- c. İşçi: Belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılırlar ve 657 sayılı kanun dışındaki kanunlar geçerlidir.
- d. Geçici Personel: Genelde 11 aylık sözleşmeler yapılır ve fizik gücü gerektiren işlerde çalıştırılır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı gerek merkez teşkilatındaki birimler gerekse taşra teşkilatındaki birimler aracılığıyla, ilk defa devlet memuriyetine girecek Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarına çeşitli kariyer olanakları sunmaktadır. Bu kadrolara atandıktan sonra belirli şartların elde edilmesiyle görevde yükselme olanağı da bulunmaktadır.

Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarının Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bünyesinde atanabileceği kadrolar ve sınıfları şu şekildedir:

(Tablo 1): Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarının atanabileceği kadrolar ve sınıfları

Kadro Adı	Personel Sınıfı	Hizmet Sınıfı
Kütüphaneci	Memur	Teknik Hizmetler
Kültür ve Turizm Uzman Yardımcısı	Memur	Genel İdare Hizmetleri
Yazma Eser Uzman Yardımcısı	Memur	Genel İdare Hizmetleri
Memur	Memur	Genel İdare Hizmetleri
Arşiv uzmanı	Sözleşmeli Personel	-

Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü'ne (KYGM) bağlı olarak hizmet veren 1.116 halk, çocuk ve edebiyat müze kütüphanesinde, Milli Kütüphane Başkanlığı'nda ve Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı'na (YEKB) bağlı olarak faaliyet gösteren 15 Yazma Eser Kütüphanesinde "kütüphaneci" kadrosu ile Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları istihdam edilmektedir. Bakanlık ana hizmet birimlerinde görevlendirilmek üzere kariyer uzmanlığı adı verilen Kültür ve Turizm Uzman Yardımcılığı ile Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı bünyesinde görevlendirilmek üzere Yazma Eser Uzman Yardımcılığı kadroları için diğer ilgili bölümlerle beraber Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümüne de kontenjan ayrılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında sözleşmeli arşiv uzmanı olarak çalışmak üzere, diğer ilgili bölümlerle beraber Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları da istihdam edilmeye başlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın merkez ve taşra teşkilatında çalışmak üzere ilan edilen memur kadrolarına kütüphaneciler de başvurabilmektedirler. Daha sonra görevde yükselme ve unvan değişikliği sınavında başarılı olmaları halinde kütüphaneci kadrolarına atama yapılmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın bünyesinde bulunan, üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümlerinden (Kütüphanecilik, Arşivcilik, Dokümantasyon ve Enformasyon) mezun personelin, görev yaptıkları birimlere göre dağılımı şu şekildedir:

(Tablo 2): KTB bünyesindeki BBY Bölümü mezunlarını kadroları ve dağılımı¹

<i>Kadro adı</i>	<i>KYGM</i>	<i>Milli Küt</i>	<i>Yazma Eserler</i>	<i>Diğer birimler</i>	<i>Toplam</i>
Genel Müdür Yardımcısı	1	-	-	-	1
Daire Başkanı	2	2	-	-	4
Kültür ve Tanıtma Müşaviri	-	-	-	2	2
Kültür ve Turizm Uzmanı	10	3	-	2	15
K.T. Uzman Yardımcısı	1	-	-	-	1
Yazma Eser Uzmanı	-	-	1	-	1
Yazma Eser Uzman Yardımcısı	-	-	3	-	3
Şube Müdürü	13	5	-	-	18
Kütüphane Müdürü	89	-	7	-	96
Kütüphane Müdür Yardımcısı	16	-	-	-	16
Kütüphaneci	354	20	12	-	386
Arşiv uzmanı	-	-	-	-	-
Memur	-	1	-	-	1
Toplam	486	31	23	4	544

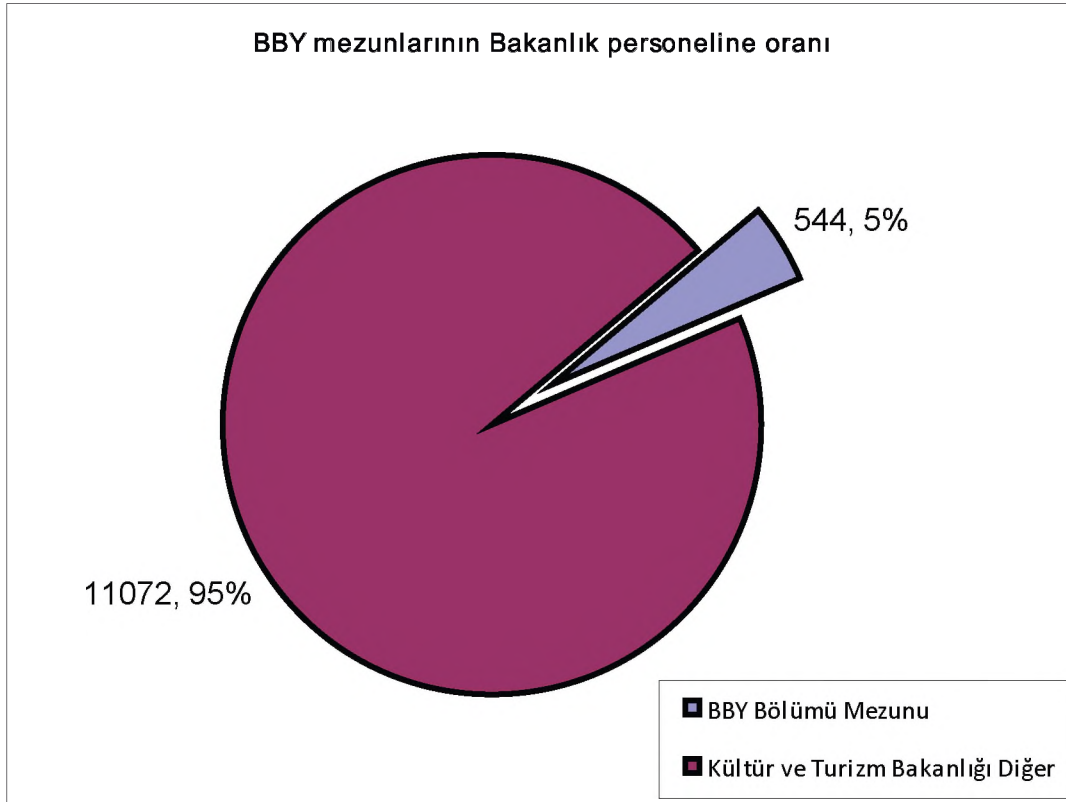
Tablo.2’de arşiv uzmanı kadrosu boş görünmektedir. Ancak Kültür ve Turizm Bakanlığı 2013 yılında 50 arşiv uzmanı alımı için duyuru yapmıştır. Bu nedenle alımlar gerçekleştikten sonra toplam sayının yükseleceği unutulmamalıdır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın bünyesinde bulunan, üniversitelerin BBY Bölümü mezunlarının KYGM personeli ile KTB genel personel sayılarına oranları aşağıdaki Tablo.3’te belirtilmiştir.

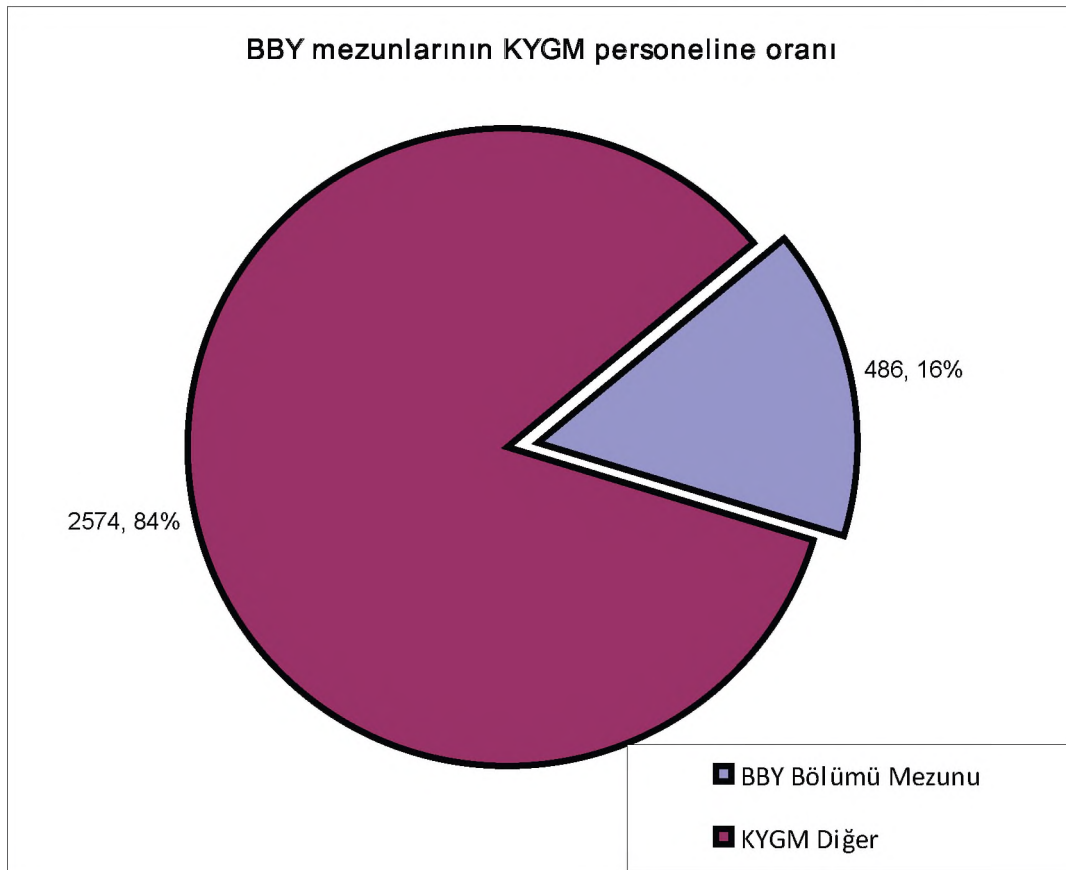
(Tablo 3): BBY Bölümü mezunlarının KYGM ve KTB içindeki dağılımı

Kurum	Personel Sayısı	Oran %
Kültür ve Turizm Bakanlığı	11.616	100.0
KYGM	3.060	21.7
BBY Bölümü Mezunu	544	4.7

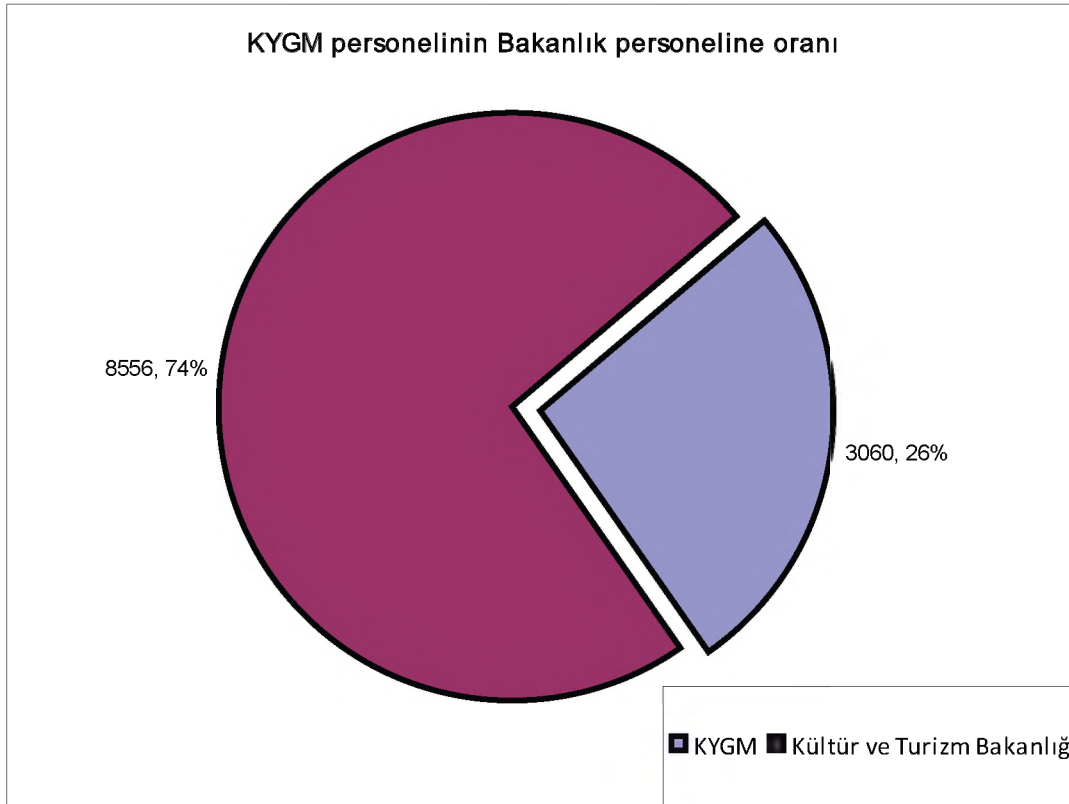
¹ 24.05.2013 itibarıyla

(Grafik.1): BBY Bölümü mezunlarının Bakanlık personeline oranı

(Grafik 2): BBY Bölümü mezunlarının KYGM personeline oranı

(Grafik 3): KYGM personelinin Bakanlık personeline oranı

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kariyer açısından, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunları için ne denli önemli bir kurum olduğu grafikten de anlaşılmaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda kadro tespitleri belirli aşamalardan sonra gerçekleştirilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı merkez ve taşra birimleri personel ihtiyaçlarını öncelik sıralamasına tabi tutarak belirlenmektedir. Koordinasyona yönelik çalışmalar Kültür ve Turizm Bakanlığı Personel Dairesi Başkanlığı'nca yürütülmekte, belirlenen kadro ve sayılar Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı'na iletilmektedir. Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı kadrolara son şeklini verir ve ÖSYM'ye bildirilmektedir. Devlet Personel Başkanlığı tarafından her yıl için atanabilecek (açıktan, naklen, özelleştirilen kurumlardan) azami personel sayısı o yılın Bütçe Kanunu göz önünde bulundurularak kontenjanla sınırlandırıldığından birim personel taleplerinin çok az bir kısmı karşılanabilmektedir.

Halk Kütüphanesine atanabilmek için adayların devlet memurluğu sınavlarına (KPSS) girmeleri ve sınavı kazanmaları şarttır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 48 inci maddesini Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunlarına uyarlayacak olursak gerekli şartlar şu şekildedir:

1. Türk Vatandaşı olmak,
2. 18 yaşını doldurmuş olmak,
3. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü mezunu olmak
4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak,
5. Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamak.
6. Askerlikle ilgisi bulunmamak,

7. Görevini devamlı yapmasına engel olabilecek akıl hastalığı bulunmamak.

Kütüphanecilerin atamaları KPSS'den elde edilecek puana ve tercihlerine göre yapılmaktadır. Aday olarak atanmış devlet memurunun adaylık süresi bulunmaktadır. Bu sürenin bir yıldan az iki yıldan çok olamayacağı ve bu süre içinde aday memurun başka kurumlara nakli yapılamayacağı 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda belirtilmiştir.

Tek personeli olan kütüphanelerde ve tek kütüphaneci olan il ve ilçelerde sağlık ve eş durumu dışında kalan tayin istekleri olumsuz değerlendirilmektedir. Bunların dışındaki tayin talepleri KYGM tarafından değerlendirilmekte ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Personel Dairesi Başkanlığı'na iletilmektedir. Son karar PDB tarafından verilmektedir.

Teknik Hizmetler Sınıfı'na geçiş ile birlikte ücretler göreceli olarak olumlu bir duruma gelmiştir. Yeni işe başlayan bir kütüphaneci 2000 TL civarında ücret almaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde yükselebilecek kadroları sadece Bilgi ve Belge Yönetimi mezunları çerçevesinde ele alacak olursak şu şekilde ifade edebiliriz:

1. Sınava tabi olan görevde yükselme suretiyle yapılacak atamalar şunlardır:

- Şube Müdürü
- Kütüphane Müdürü
- Kütüphane Müdür Yardımcısı

2. Sınava tabi olmadan yapılacak atamalar şunlardır:

- Genel Müdür,
- Genel Müdür Yardımcısı,
- Başkan,
- Başkan Yardımcısı
- Daire Başkanı

Kütüphane Müdür Yardımcısı olarak atanabilmek için kütüphaneci olarak en az dört yıl asaleten çalışmış olmak; Şube Müdürü ve Kütüphane Müdürü kadrolarına atanabilmek için Kütüphane Müdür Yardımcısı olarak en az iki yıl asaleten çalışmış olmak veya Kütüphaneci olarak en az üç yıl asaleten çalışmış olmak şartları aranmaktadır. Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcısı, Başkanlık, Başkan Yardımcısı ve Daire Başkanı kadrosuna atanabilmek için Kültür ve Turizm Uzmanı olmak veya Şube Müdürü, Kütüphane Müdürü, Kütüphane Müdür Yardımcısı olarak en az dört yıl asaleten çalışmış olmak veya Kütüphaneci olarak en az altı yıl asaleten çalışmış olmak şartları aranmaktadır.

Yurt çapına yayılmış birer kamu kurumu olan halk kütüphaneleri, kütüphanecilere mesleğin diğer çalışma alanlarından farklı olanaklar sunmaktadır. Bu olanakları özetleyecek olursak;

Atanma sürecinde;

- Sınavla alım.
- Düşük KPSS puanı ile atanabilme şansı.
- Hem diğer meslek gruplarına hem de diğer kütüphane türlerine göre daha az rekabet ortamı.
- Tercih yapabilme olanağı.

Çalışma sürecinde (kamu kurumu olmasından dolayı);

- İş güvencesi.
- Teknik Hizmetler Sınıfı sonrası makul ücret seviyesi.
- Kamu personeline has özlük ve sosyal haklar.
- Görevde yükselme fırsatı.

Bireysel ve sosyal olanaklar;

- Toplumla iç içe olma (sosyalleşme).
- Hizmetlerde toplumsal yarar gözetme.
- İdealizme dayalı çalışma hayatı.
- Kendini gerçekleştirme fırsatı.

İleride Oluşabilecek Riskler

- Hızla artan BBY bölümleri ve oluşan rekabet.
- Farklı branş mezunlarının kütüphanelerde çalışma talebi.
- Kamunun Bilgi ve Personel Politikalarındaki belirsizlik.

Halk kütüphanesinde yeni göreve başlayan kütüphanecilerden beklentiler genelde şu şekilde ifade edilmektedir.

- Halk kütüphaneleri mevzuatını iyi öğrenmeleri,
- Mesleki gelişmeleri izlemeleri ve kendi kütüphanelerine adapte etmeleri
- Sorunlara çözüm önerileri sunmaları,
- Projeler geliştirmelerini,
- Halkla ilişkilere önem vermeleri,
- Kütüphaneleri halka sevdirmeleri,
- Hizmet içi eğitime olumlu yaklaşımları,
- Yaşam boyu eğitime ve kişisel gelişime özen göstermeleri,
- Mesleki farkındalık yaratmaları,
- Buldukları bölgelerde Bakanlığın temsilcisi olduklarını unutmamaları,
- İdealist olmaları,
- Olumlu kurum kültürü geliştirmeleri,

Sonuç olarak yurt çapına yayılmış birer kamu kurumu olan halk kütüphaneleri, kütüphanecilere mesleğin diğer çalışma alanlarından farklı olanaklar sunmaktadır. KPSS, KPDS, ALES gibi sınavlardan gerekli puanların alınmış olması, yüksek lisans, eğitime açık olma, bilgi teknolojileri ile dost olma, sivil toplum kuruluşlarının etkinliklerine aktif katılım, mesleki etkinliklere katılım iyi bir kariyere katkı sağlayan unsurlardır. Adayların kendilerini geliştirmeleri iyi bir kariyer için son derece gerekli ve önemlidir.